VEÏNES DE LA PERIFÈRIA:

Guia per a la facilitació de projeccions del documental

COMUNITAT, LLUITA I CURES ALS BARRIS DE LA MARINA

col·lecció COOPERACCIÓ

COOPERACCIÓ

info@cooperaccio.org
www.cooperaccio.org

Llicència:

http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/

Barcelona, gener 2024

Autoria: **Joana Bregolat i Campos - CooperAcció**

Disseny i maquetació: **Odile Carabantes**

El contingut d'aquest document ha estat possible gràcies al finançament de l'Ajuntament de Barcelona pel projecte "Economia feminista i crisis ecosocials: construcció de metodologies per la justícia global», així com al temps i coneixement compartits per les entrevistades en el documental «Veïnes de la perifèria. Comunitat, lluita i cures als barris de La Marina», l'equip que l'ha fet possible i el Pla de Desenvolupament Comunitari de La Marina.

Les idees, reflexions, aportacions i propostes que es recullen en aquest document són responsabilitat exclusiva de CooperAcció i no reflecteixen necessàriament l'opinió de les finançadores.

Amb el suport de:

Ajuntament de Barcelona

Índex

1. Introducció 5

2. Sobre el documental 6

3. Com utilitzar aquesta guia? 8

4. Consells pràctics per facilitar una projecció 10

   Abans de la projecció 10
   Durant la projecció 11

5. Temes, veus i punts clau del documental 12

   Història de les dones i memòries feministes 12
   Les ciutats i les seves transformacions 14
   Aigua, habitatge i transport 16
   Llaços comunitaris i el paper de les veïnes 18

6. Possibles preguntes i línies de debat 20

7. ABC del documental 22

8. Sobre CooperAcció i el PDC La Marina 24

9. Contacte 25

1. Introducció

«Veïnes de la perifèria. Comunitat, lluita i cures als barris de La Marina» explica la història de transformacions urbanes accelerades i lluites veïnals constants per assolir unes condicions de vida digna de les veïnes de La Marina-Zona Franca (Barcelona). Una història on sovint les dones han estat amagades dels relats oficials, tot i sostenir —i seguir sostenint— cada una de les lluites per assolir barris habitables. En el cas de La Marina aquestes lluites han passat per la construcció de tot allò essencial per a la vida, des dels propis habitatges, transport públic, escoles i centres de salut, fins a carrers i places de qualitat i cuidades que responguin a les necessitats de les veïnes que viuen i treballen a La Marina. A través de la mirada i les experiències de les veïnes, el documental és l'inici d'unes memòries feministes d'aquest barri de barris al Sud de la ciutat encerclat entre la Gran Via, la Fira de Barcelona, el polígon industrial del Port i la muntanya de Montjuïc.

2. Sobre el documental

Al voltant del 56% de la població mundial viu en ciutats, vora 39 milions de persones de l'Estat espanyol viuen en espais urbans en sentit ampli i 1,6 ho fan a la ciutat de Barcelona. Les ciutats són els centres econòmics dels nostres territoris, un espai hostil on d'entre el ciment i l'asfalt pren forma el conflicte capital-vida: els carrers, les places, els edificis i l'entorn físic que les rodeja són reclamats pel capital i per les elits, posicionant-nos en un segon pla a totes les que l'habitem, en fem brotar vida i teixim comunitats. La gentrificació i l'expulsió de veïnes són fenòmens presents a la quotidianitat de Barcelona i no manquen les respostes comunitàries, de barris organitzats en defensa del dret a la ciutat per a totes. Aquestes respostes són el punt de partida d'alternatives, de mirades subversives i de qüestionaments a les solucions que sempre proposa el mercat, i més en un moment en que cada una de les seves propostes per créixer i assolir més beneficis aguditza l'escenari de crisi de cures i ecològica[1] en que ens trobem.

A Barcelona, els impactes de la crisi de cures i ecològica tenen un impacte diferenciat per barris: l'efecte més dur es materialitza en els barris de menor renda per càpita, on l'accés a serveis bàsics és una lluita constant per evitar la vulneració de drets bàsics de les veïnes que l'habiten. A la vegada, aquelles en primera línia de la provisió de benestar a les nostres llars i comunitats —que, en el sí d'una societat heteropatriarcal, acostumen a ser les dones*[2]— són les que corporalitzem els seus efectes en major gravetat. Tot i això, és en l'autoorganització de les dones, de les veïnes i dels seus barris on creixen les alternatives per fer de les ciutats un territori habitable, cuidador i capaç d'afrontar els reptes que posa sobre la taula l'emergència climàtica.

1 Quan parlem de crisi de cures i ecològica fem referència als impactes de les transformacions socials, polítiques, econòmiques i ambientals que s'han produït en les darreres dècades i que han fet créixer la dificultat per cuidar i ser cuidades. Aquesta dificultat s'ha aprofundit de la mà de la desresponsabilització d'Estats i mercats, que han donat com a resposta l'externalització de les tasques de cura a altres dones generant fuges de cures i trames transnacionals de cures. Si voleu saber-ne més, el documental "**Cuidar entre terres. Qui sosté la vida quan les dones migren?**» (CooperAcció i La Directa, 2019) hi entra en major profunditat.

2 Seguint l'exemple de la Colectiva XXK a "**Derivas feministas hacia el bienvivir**» (2020), utilitzem el recurs de l'asterisc per fer notar que quan parlem de dones ens referim a un grup més ampli que les dones cis. L'asterisc busca assenyalar que hi ha unes lectures de gènere que operen més enllà de les qui s'identifiquen com a dones –siguin trans o siguin cis–, que hi ha una gran diversitat de cossos que són feminitzats i que no totes ocupem les mateixes posicions de desigualtat; però sí, per la lectura que opera sobre el cos que habitem, veiem imposades un seguit de càrregues reproductives, de cures i sostenibilitat de la vida derivades de la divisió sexual del treball.

L'impuls de l'autoorganització de les veïnes és la història dels barris de La Marina. Les veïnes del Polvorí, Can Clos, Port, Foment, Sant Cristòfol, Estrelles Altes, Plus Ultra, La Vinya, La Capa, Eduard Aunós, El Prat Vermell i els desapareguts assentaments de barraques i el barri de Can Tunis porten a les esquenes anys de lluita per a dignificar els seus carrers, places i habitatges i per fer d'ells un espai segur per a totes les que hi viuen. Des de l'aigua corrent al metro, passant per semàfors, parcs, centres de salut, mercat, escoles i instituts, cada servei i cada millora en els barris de la Marina ha suposat una lluita constant de les veïnes per reclamar el seu dret a la ciutat. Són aquestes lluites les que han fet habitables les transformacions urbanes accelerades que han viscut els barris, i són aquestes lluites les que segueixen vives per a fer un barri on totes les veïnes, totes les persones que l'habiten, visquin en condicions dignes.

«Veïnes de la perifèria» és un curtmetratge construït des d'un procés comunitari que, a través d'entrevistes a les veïnes dels barris de La Marina, explica les memòries feministes d'una zona de la ciutat que sovint ha estat silenciada, ignorada i, fins i tot, esborrada dels mapes. Els records, experiències i sabers que expliquen les protagonistes són part d'una història de lluita veïnal i de resistència contra una ciutat neoliberal, injusta, violenta i insostenible amb les veïnes que li fan brotar la vida.

Per què parlem d'un procés comunitari?

El documental «Veïnes de la perifèria» condensa dins seu el resultat de trobades, tallers, entrevistes, recopilació de materials i, sobretot, d'escolta i aprenentatge amb les veïnes dels barris de La Marina. Des del gener de 2023 fins al rodatge, veïnes i treballadores vam anar construint les bases del documental a través d'espais de trobada on parlar de les memòries feministes de La Marina, de les lluites, espais i col·lectius que les travessen, de com volíem enfocar el documental, i de quines preguntes volíem fer i on volíem gravar. Així, darrera dels 35 minuts que dura el documental hi ha sabers i temps compartits que hi van més enllà per seguir treballant la memòria històrica feminista.

3. Com utilitzar aquesta guia?

«Veïnes de la perifèria» és un documental que parteix de l'interès de recuperar les memòries feministes, de dones i comunitàries dels barris de La Marina. Unes memòries que construeixen una història quotidiana, fora dels grans focus mediàtics, on les veïnes —les àvies, les mares, les amigues i les treballadores del barri— són les protagonistes de cada conquesta, de cada millora i de cada lluita que ha de venir per tenir vides dignes a La Marina-Zona Franca.

Des d'aquí, aquesta guia que llegeixes busca acompanyar a totes aquelles persones que mirin el documental a fer-se preguntes, a dubtar i preguntar, i a reflexionar en conjunt sobre els impactes de les transformacions urbanes accelerades als barris de La Marina, el paper de les dones per fer dels barris un espai habitable i cuidador, i de les continuïtats entre les lluites d'ahir i d'avui per tenir bones vides. El documental va més enllà de les fronteres invisibles que encerclen La Marina, amb la intenció d'interpel·lar Barcelona i les grans ciutats dels vincles que s'estableixen amb les seves perifèries, amb la intenció de multiplicar solidaritats i visibilitzar la diversitat de comunitats de veïnes lluitadores, treballadores i cuidadores que els hi donen vida.

Es poden utilitzar parts o la totalitat d'aquest documental, amb permís i crèdits a CooperAcció, per fomentar debats i converses en centres educatius, centres cívics i equipaments veïnals, associacions, organitzacions i moviments que busquin:

» **Impulsar espais d'aprenentatge i acció** sobre memòria, ecofeminisme i urbanisme, i crear consciència al voltant dels eixos abordats en el documental.

» **Establir vincles** entre experiències comunitàries similars que tenen lloc a altres zones de la ciutat o del territori català, de l'Estat espanyol i del món.

» **Crear campanyes, eines d'incidència i tallers** sobre la història dels barris de La Marina, les seves veïnes i les transformacions urbanes de la ciutat de Barcelona durant els segles XX i XXI.

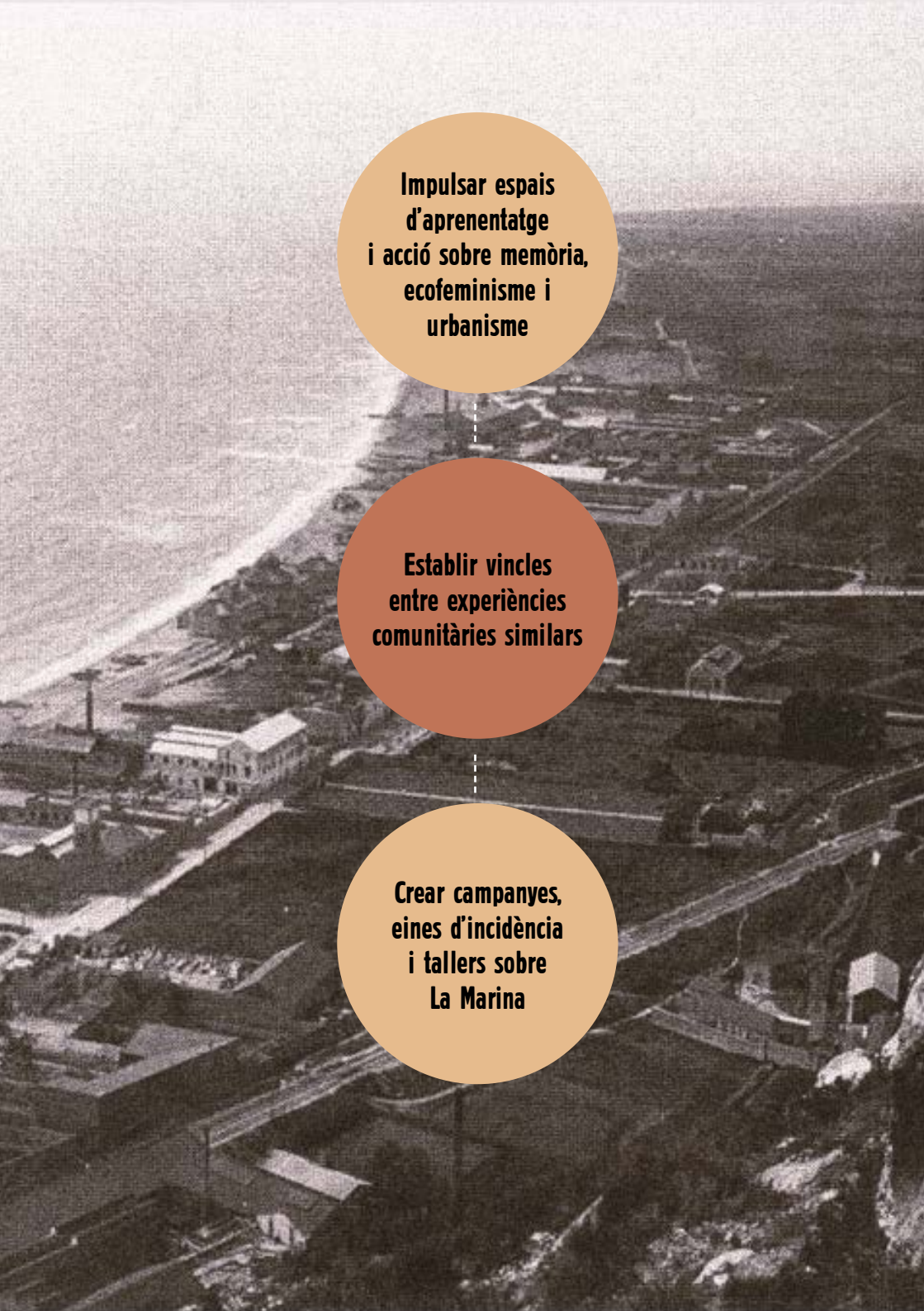
Impulsar espais d'aprenentatge i acció sobre memòria, ecofeminisme i urbanisme
Establir vincles entre experiències comunitàries similars
Crear campanyes, eines d'incidència i tallers sobre La Marina

4. Consells pràctics per facilitar una projecció

Abans de la projecció

CONEIX EL TEU PÚBLIC. Pensa amb el públic i els seus interessos, preocupacions i com el documental es relaciona amb les seves vides i experiències. Assegura't de tenir en compte la seva llengua materna, el nivell educatiu, edat i altres factors contextuals que puguin influir en el passi del film. Tingues un objectiu clar per la projecció del documental ja que aquest marcarà el debat amb el grup.

PLANIFICA AMB ANTELACIÓ. Valora quin espai és el més adequat pel passi del documental d'acord amb l'objectiu marcat, i comprova que sigui un espai còmode, segur i accessible per al públic. Valora si l'espai i l'equipament que l'acull (accés a les plantes, lavabos, etc.) és accessible a nivell físic per a tothom, si cal afegir senyals i signes visuals per trobar-lo, i expressa-ho a les teves comunicacions. Si voleu realitzar el passi a l'espai públic, revisa que tens a l'abast tot el material necessari i si es necessita utilitzar un generador, assegura't de col·locar-lo de manera que no interfereixi amb el so del documental.

FES UNA PROVA. Abans de fer el passi, prova l'equip que utilitzaràs per fer-ho i tingues un pla B per si falla qualsevol cosa. Una llista de comprovació pot ajudar-te a organitzar tot l'equip que necessitaràs per a la projecció i assegurar-te que no queda res al tinter. Quan facis les proves, assegura't que el so està en un volum adequat, que totes les persones de la sala podran veure la pantalla de projecció, que l'espai és suficient fosc perquè es vegi bé i que els subtítols es poden llegir bé.

CONEIX EL TEU CONTEXT. Sigues conscient del lloc on vas a realitzar la projecció i tingues en compte el moment en el temps en que s'està programant/realitzant per tal de garantir la conciliació, seguretat i benestar de les assistents.

Durant la projecció

PRESENTA "VEÏNES DE LA PERIFÈRIA". Explica al públic breument de què tracta el documental, que és fruit d'un procés de mediació comunitària amb veïnes de La Marina-Zona Franca, que s'ha filmat durant l'estiu de 2023 en diferents localitzacions del barri, i que aborda temàtiques vinculades amb la història dels barris, les memòries de les veïnes, les transformacions urbanes i els seus impactes sobre la comunitat, i en especial, sobre les dones de La Marina. També informa al públic sobre el **Pla de Desenvolupament Comunitari de La Marina** i **CooperAcció**, i la seva feina per a la creació d'aquest documental.

DESPRÉS DE LA PROJECCIÓ fes una breu pausa de descans, de 5 minuts, abans de començar la discussió per a que el públic pugui reposar el documental. Per a motivar la participació, pots reorganitzar les cadires en cercle o en grups petits; i en cas de col·loqui, en semicercle. En la mesura del que sigui possible, t'animem a comptar amb interpretació de llengua de signes.

De cara als col·loquis, animem a convidar a les organitzacions que han participat del procés comunitari del documental: Associació Àncora, Associació Guineocatalana - Bisila, AAVV Eduard Aunós/Cases Barates, AAVV La Vinya, La Chalmeta, MUET (Mujeres Unidas Entre Tierras), Ateneu Popular l'Engranatge, Taula de Dones de La Marina, Casal de Barri La Vinya, Associació Undebel, Centre Cultural Estrelles Altes, Joves Estrelles Altes, Ona Nova, Dona Franca, Casal de Gent Gran El Polvorí, La Fundició, Taula de Cultura i Memòria Històrica de La Marina, i el Pla de Desenvolupament Comunitari de La Marina-Zona Franca.

5. Temes, veus i punts clau del documental

Història de les dones i memòries feministes

«Veïnes de la perifèria» és un documental que explica, a través de la veu de les veïnes, la història dels barris de La Marina. Una mirada que no implica una idealització ni romantització de la història i la memòria de la zona, sinó una narració no-lineal, oberta i en diàleg que ens obre la porta a explorar les arrels de les relacions socials de producció i reproducció que han donat forma a les característiques econòmiques, socials i polítiques dels barris. Així, el documental parteix d'una premissa clara: cuidar la història implica revisitar-la, qüestionar-la i posar-la en relació amb les experiències actuals. Cuidar la història és fer-ne d'ella una eina política al servei del present, i l'enfocament feminista ens fa anar més enllà del relat dominant.

És des d'aquesta posició que l'oralitat, el testimoni i, en definitiva, els relats de vida es converteixen en eines clau per a la recuperació de la història de les dones i de construcció de memòries feministes. Les veus de les veïnes vertebren el documental i construeixen un saber expert quotidià allunyat de mirades externes sobre els barris de La Marina, obrint la porta a un coneixement situat[3] ple de sentiments, sensacions i valors que construeixen ponts entre passat, present i futur des de les seves pròpies paraules i expressions. Partir d'un mosaic de relats de vida per a conèixer la història dels barris de La Marina i les memòries comunitàries pren importància en un context patriarcal on les dones han estat excloses del relat oficial[4] o reduïdes a un peu de pàgina, un complement, element que s'incrementa quan posem el focus en zones perifèriques.

3 Des dels feminismes, busquem trencar la separació entre experta-acadèmica i testimonis qüestionant les nocions de neutralitat, objectivitat i universalitat del saber. El concepte 'coneixement situat' ens permet resignificar aquest saber com una experiència que travessa el cos, el territori, la comunitat i les vides quotidianes, i està arrelat a un context concret. Es tracta d'assumir la parcialitat i, a la vegada, el punt de vista.

4 Tal com recull María Sanz Domínguez a la «**Guia feminista per a la denuncia de polítiques de mort**» (CooperAcció, 2022), donar valor als testimonis forma part d'una metodologia feminista de la investigació ja que ens permet incloure punts de vista, experiències i percepcions que d'altra manera podrien ser ignorades, i així descriure la realitat de forma més completa. A la vegada, posar els testimonis en el centre i deixar que les pròpies dones siguin les que parlin d'allò viscut permet deconstruir la mirada externa sobre la realitat.

Per estirar del fil. A través del fragment on l'Anabel i la Maria (Ateneu Popular l'Engranatge) parlen de la manca de reconeixement i referències de dones a les lluites dels barris de La Marina, podem preguntar-nos: Quines veus predominen en la història dels nostres barris? Quines lluites els han travessat? Quin paper van jugar les dones en elles? Tenim dones o grups de veïnes referents?

Les ciutats i les seves transformacions

El documental «Veïnes de la perifèria» recull la història de transformacions físiques i socials que han succeït a Barcelona entre mitjans del segle XX i el segle XXI. A través de la memòria de la Montse, la Maria, les veïnes del Polvorí i de les Cases Barates dibuixen una ciutat fruit de diferents mirades —diverses i contradictòries—, on xoquen els imperatius de producció del capital amb les necessitats i ritmes de cures, reproducció i sostenibilitat de la vida. Aquests xocs es fan evidents si enfoquem la mirada en la construcció i planificació d'uns barris pensats des de les necessitats i urgències externes a La Marina, sense pensar en aquells béns i serveis públics necessaris per garantir unes condicions de vida digna; o sense contemplar que allà on hi ha veïnes, hi ha vida i es fa vida. Les relacions de poder desigual de les ciutats impregnen els canvis i transformacions que es produeixen en les ciutats i en les seves zones perifèriques.

La condició de 'perifèria' als barris de La Marina es produeix per una doble condició: (1) per situar-se en el marge Sud de la ciutat de Barcelona, i (2) per l'aïllament geogràfic amb la resta de la ciutat que ha marcat trobar-se a l'altra cara de la muntanya de Montjuïc, amb el polígon industrial del Port i grans vies d'accés a la ciutat rodejant-los. Aquesta realitat que travessa La Marina també ha marcat el seu desenvolupament, esdevenint l'última frontera on seguir construint la ciutat i generant també importants impactes ambientals. Els boscos, els mosaics agrícoles, els aiguamolls i la platja formaven part dels paisatges de La Marina, uns paisatges que queden lluny de la fisonomia actual de ciment i asfalt[5] d'un barri construït d'esquenes —i a costa— dels seus espais naturals.

5 Els ecofeminismes posen accent a comprendre les ciutats com un territori físic concret construït d'esquenes —i a costa— dels recursos naturals (boscos, llacs, rius, terres de cultiu, aqüífers sans i biodiversitat existent) que les rodegen, així com a expenses dels treballs socio-reproductius, de cures i de sostenibilitat de la vida que fan possible les vides quotidianes dins seu. Així, les ciutats són enteses com a metabolismes socials i ecològics insostenibles, desiguals i violents, on es concentra una part important de la població mundial.

<u>Per estirar del fil.</u> Si observem les transformacions urbanes que s'han produït i segueixen produint-se als barris de La Marina, pot ser d'interès qüestionar-nos sobre com aquests canvis marquen les condicions per a fer front la crisi de cures (sobrecàrregues derivades de l'accessibilitat a béns i serveis) i la crisi ecològica (la necessitat de refugis climàtics, de tenir espais verds i naturals cuidats, per a una adaptació i prevenció vers els efectes del canvi climàtic).

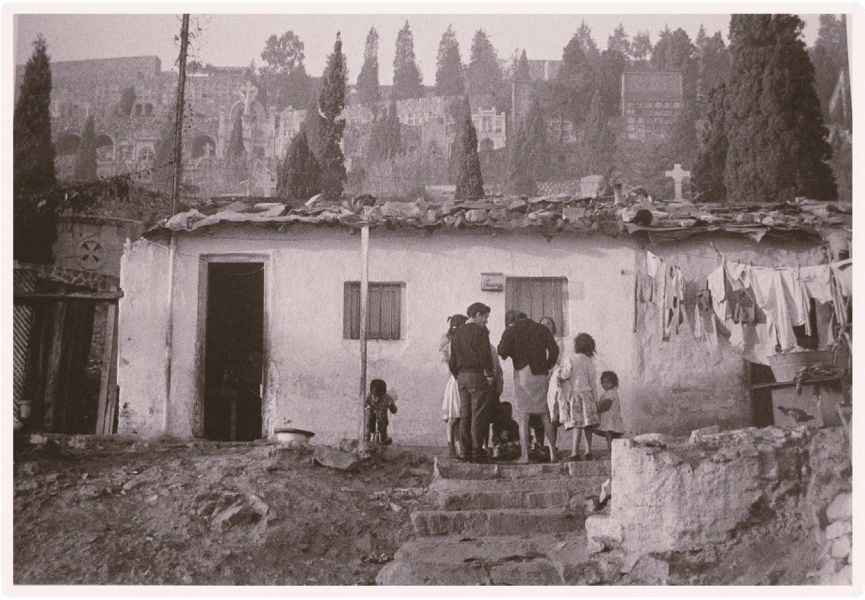

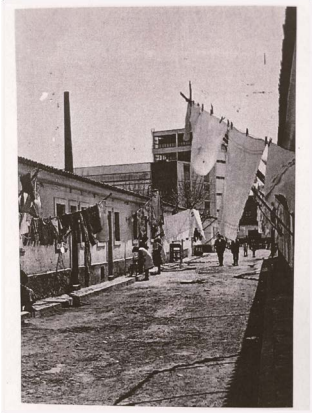

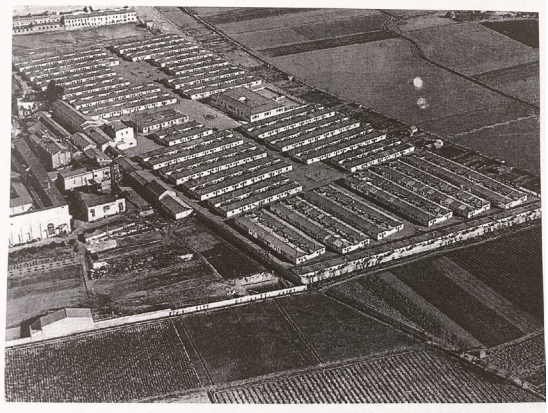

Aigua, habitatge i transport

Les lluites per a dignificar els barris de La Marina són el fil que connecta passat, present i futur. Són lluites que posen sobre la taula que garantir unes condicions de vida dignes per a totes les veïnes significa cuidar els barris i a la seva gent i, a la vegada, fan visibles les vulneracions de drets bàsics que es produeixen a les ciutats. Així, des de les lluites per assolir aigua corrent i energia, carrers segurs, centres sanitaris, escoles i instituts a les lluites per a tenir espais verds, centres cívics, transport públic digne i habitatges accessibles per a totes les veïnes, parlem de lluites veïnals que posen en comú la necessitat col·lectiva de garantir l'accés a serveis públics i béns comuns vitals per a desenvolupar les vides quotidianes. En altres paraules, cada una de les lluites que expliquen les veïnes al documental són lluites per a garantir el dret a la ciutat.

A «Veïnes de la perifèria» les lluites protagonistes pel dret a la ciutat són les lluites per l'aigua corrent, per l'accés a habitatges en condicions dignes i pel transport públic. Les tres lluites posen al centre elements clau per a desenvolupar la vida:

» **L'aigua és un dret fonamental i bé essencial present en totes les esferes de la vida**, especialment a les tasques de cures i sostenibilitat de la vida —des del poder netejar-nos, netejar les llars i els carrers a poder hidratar-nos, cultivar aliments, cuinar—, i no sempre està garantit per a totes les persones que viuen a la ciutat. Tal com explica la Maria Ortega, l'accés a l'aigua corrent al Polvorí va ser de les primeres lluites que van encapçalar les veïnes.

» **El barraquisme i la ràpida construcció d'habitatges** als barris de La Marina va marcar la urbanització de la zona, fins al punt que molts habitatges van construir-se amb materials de baixa qualitat o en zones pantanoses implicant la demolició d'aquests i el desplaçament de les veïnes. Des dels barris de La Marina del Port a El Prat Vermell, l'accés a l'habitatge en condicions dignes ha estat una qüestió central per a les veïnes en tant que primer territori de defensa.

» Per últim, seguint el fil de la condició de perifèria, **les lluites vinculades al transport públic** han sigut i són part de la història recent dels barris de La Marina. Des de línies de bus per poder sortir i tornar al barri —fos per a treballar o estudiar, fos per anar al teatre o sortir a ballar— a les grans assemblees i manifestacions per assolir la línia de metro. La necessitat d'un transport públic de qualitat que connectés La Marina amb la ciutat ha estat una lluita central dels últims 40 anys.

Per estirar del fil. Les veïnes dels barris de La Marina parlen en diferents moments de les lluites pel dret a la ciutat que han tingut lloc al barri i el paper que han jugat les dones, a través seu, ens podem preguntar: Com seria la nostra vida si no tinguéssim garantit el dret a l'aigua, a l'habitatge o al transport? Quins impactes tindria? Coneixes gent que avui no tingui garantit aquest dret a la teva ciutat? També: Quines lluites han estat centrals al barri on vivim? En què s'assemblen (o no) a les que has vist al documental?

Llaços comunitaris i el paper de les veïnes

En el transcurs del documental, les veïnes de La Marina apunten a una forma de viure al barri pensada en col·lectiu i des de la comunitat que contrasta amb un context on les mirades individuals són majoritàries. L'impuls per a construir associacions, entitats, projectes cooperatius i xarxes comunitàries, sigui per a la defensa del dret a la ciutat, sigui per generar espais de trobada, cura i oci entre les veïnes, és un motor per a reconèixer que ens necessitem les unes a les altres (interdependència).

Com ens mirem, ens pensem i cuidem es troba travessat pel lloc físic on fem vida. Les estructures veïnals com les associacions de veïnes, els centres culturals i els ateneus, però també els mercats, els parcs i les places, són espais de trobada i interacció on construïm comunitats i identitats col·lectives. Són espais on ens reconeixem entre veïnes i on es comencen a resoldre necessitats locals bàsiques, com expliquen la María amb Àncora, la Toñi amb Centre Cultural Estrelles Altes, l'Ana amb Ona Nova i la Unió d'Entitats, la Carmen amb La Vinya, la Zabdi amb MUET (Mujeres Unidas entre Tierras), la Noemí amb l'AFA de Can Clos, la Luisa amb Undebel, la Montse i la Laura amb Taula de Dones de La Marina, l'Anabel i la María amb l'Ateneu Popular l'Engranatge, la Karen amb La Chalmeta, la Judit amb l'Associació Guineocatalana Bisila; i les veïnes del Polvorí, d'Eduard Aunós i de Can Tunis amb les seves associacions veïnals.

Per estirar del fil. Totes les veïnes que surten al documental participen de la vida dels barris de La Marina i formen part del seu teixit comunitari. Aquesta realitat ens pot dur a preguntar-nos: Quin paper juguen les dones en tenir i mantenir barris vius? Són visibles aquestes tasques? Al teu barri, quines associacions coneixes? Fan feines similars a les entitats que has vist al documental?

6. Possibles preguntes i línies de debat

Cada una de les preguntes o punts de discussió que trobaràs aquí escrits són una proposta, una invitació al debat per a estimular idees sobre com estructurar la discussió amb el públic, que pots modificar, aterrar o enfocar de la manera que consideris.

1. Què t'ha semblat el documental? Coneixies La Marina abans del documental? Et sonava la seva història?

2. El documental s'ha construït en base a entrevistes a veïnes dels barris de La Marina. Hi ha algun tema que t'hagi sorprès que abordessin o alguna reflexió que destacaries? Per què?

3. Hi ha reflexions del documental que et ressonin o que es relacionin amb les teves experiències, les de les teves veïnes o les de la teva història familiar? Si es així, quines?

4. Què et semblen les experiències de lluita, els reptes i les estratègies de les veïnes de La Marina que apareixen en el documental? Creus que poden ser útils per a les teves veïnes / organització / col·lectiva per a fer front a reptes del futur? Quines?

5. El documental «Veïnes de la perifèria» centra la mirada en La Marina, una zona de Barcelona invisible per moltes de les veïnes de la ciutat, que ha renunciat als seus camps, espais naturals i platja per al desenvolupament econòmic de la ciutat. Quins impactes socials, ecològics i comunitaris creus que han tingut les transformacions urbanes accelerades als barris de La Marina? El documental ha canviat la teva percepció de la ciutat i la seva relació amb La Marina? I sobre les seves veïnes?

6. La història dels barris de La Marina és una història que explica els conflictes entre el centre i perifèria de les ciutats, i que es replica a diferents escales globals. Creus que les lluites que han explicat les veïnes de La Marina també succeeixen en altres territoris? Al Nord i al Sud Global? Podries posar exemples?

7. En els darrers minuts de «Veïnes de la perifèria» algunes veïnes apunten a diferents lluites a seguir insistint i seguir construint en el barri per a que sigui per a totes. Quines són aquestes lluites? Creus que les lluites LGBTIQ+, antiracistes i de l'habitatge són claus a la ciutat? I pel moviment per la Justícia Global?

8. Al documental, totes les veïnes que participen es troben enxarxades en col·lectius, organitzacions i entitats de diferents tipus que donen vida al barri. És necessari organitzar-nos per fer possibles els canvis que calen als nostres barris i societat per viure bé? Quin paper creus que juguen les dones en el futur que ha de venir? I l'ecofeminisme?

9. En una frase, com resumiries el documental «Veïnes de la perifèria» a algú que no l'hagi vist?

10. T'agradaria veure més documentals específics sobre memòries feministes, història de les dones i les seves lluites compartides? Per què?

7. ABC del documental

PERIFÈRIA. El concepte de perifèria travessa el documental posant sobre la taula condicions geogràfiques, polítiques, socials i econòmiques que marquen el desenvolupament dels barris que se situen en els marges de la ciutat. Les perifèries urbanes són espais emergits de la transformació accelerada dels nuclis urbans al segle XX, on s'estén la ciutat transformant l'ús del sòl per donar cabuda a nous espais residencials d'alta densitat —buscant terrenys menys costosos on construir— i desplaçant-hi totes aquelles grans infraestructures no desitjables al centre de la ciutat —com polígons industrials, abocadors, presons, cementiris i grans vies de comunicació territorial—. Són espais en construcció on la distància, la dependència i la manca de serveis bàsics esdevenen elements estructurals, vinculats a l'aïllament geogràfic, l'especulació abusiva del sòl i la segregació social; i marquen el desenvolupament de la vida quotidiana i de la identitat de les veïnes.

COMUNITAT. Les comunitats són xarxes relacionals autoorganitzades entre persones que viuen en un mateix espai territorial i/o comparteixen neguits i interessos, partint d'un reconeixement de la seva interdependència i ecodependència per a teixir complicitats i tenir els recursos necessaris per sostenir la vida col·lectivament. Són vincles i relacions que transformen la convivència entre veïnes en barris vius, on les qui habiten el seu espai públic comparteixen vida i fan accions juntes, fent de la solidaritat, la defensa col·lectiva de drets i la construcció d'aliances eines per a aconseguir vides que mereixin la pena ser viscudes per a totes.

LLUITA. En el transcurs del documental i de la guia, la paraula 'lluita' es repeteix constantment i ens evoca al conflicte capital-vida que, des de l'economia feminista, permet denunciar el sistema de dominació múltiple en el que habitem. La noció de lluita, doncs, és un marc des d'on s'articulen conflictes que posen de relleu les contradiccions inherents en el funcionar del sistema capitalista racista i cisheteropatriarcal, mostrant com els imperatius de producció i acumulació il·limitada del sistema econòmic actual desestabilitzen els processos de cures i, en última instància, de sosteniment de la vida. Per tant, la lluita és un mecanisme col·lectiu per afrontar les desigualtats, transformar les condicions violentes que impacten sobre les nostres vides quotidianes, i fer brotar alternatives que posin les cures i la sostenibilitat de la vida en el centre.

CURES. Les cures són tots aquells treballs invisibles que desborden i recullen totes les tasques necessàries i imprescindibles perquè la vida funcioni diàriament, a les llars i als centres de treball. Són una necessitat constant de totes les persones, en tots els moments de la vida, que passen des d'accions com cuinar-nos i alimentar-nos, tenir energia i aigua a l'abast, fins al descans, escoltar-nos les unes a les altres i acompanyar-nos. Cada una d'aquestes accions fa present una realitat col·lectiva que visibilitza i reconeix les tasques reproductives de les nostres societats com a essencials per a la nostra supervivència, en tant que cossos vulnerables que necessiten d'altres cossos per sobreviure (interdependència) i d'ecosistemes sans per a desenvolupar vides en condicions dignes (ecodependència). Prendre consciència de la seva centralitat per a viure ens duu a qüestionar-nos el mandat de gènere que les ordena i a pensar formes per a redistribuir aquestes tasques, des de la corresponsabilitat i la reciprocitat.

ECOFEMINISME. L'ecofeminisme és un marc de comprensió i acció política que, a través d'explicar les connexions històriques, materials i ideològiques entre les dinàmiques de dominació, explotació i apropiació que es donen sobre la naturalesa i els cossos de dones i identitats dissidents, planteja una proposta emancipadora i de ruptura amb el sistema capitalista biocida, racista, capacitista, cisheteropatriarcal i colonial. Així doncs, formula una agenda política que busca transformar la societat desterrant totes les formes de discriminació basades en el gènere, el sexe, la classe, la raça, l'ètnia, les capacitats, la sexualitat, la ubicació geogràfica, la nacionalitat i altres formes d'exclusió social, de la mà de repensar la relació amb el nostre entorn per passar a viure *amb* i *en* la naturalesa, no *de* la naturalesa.

JUSTÍCIA GLOBAL. La idea de justícia està present en cada una de les paraules que recollim al glossari en tant que resposta a situacions de desigualtat, que busca incidir en les estructures econòmiques, polítiques i socials —tant a escala global com local— qüestionant el model d'organització de la vida i de desenvolupament. Per tant, la Justícia Global té com a objectiu la transformació de les relacions de poder que generen desigualtats arreu, eliminar totes les formes de violència i garantir la sostenibilitat de la vida en el planeta. És a dir, és una proposta que acull totes les lluites en defensa d'una vida digna per a totes aquelles que habitem la terra.

8. Sobre CooperAcció i el PDC La Marina

CooperAcció és una associació feminista de cooperació internacional creada el 1994 que busca contribuir, des d'una perspectiva feminista, a l'apoderament de les dones, lesbianes i trans*, al ple exercici dels seus drets i a l'assoliment de l'equitat de gènere com a condicions imprescindibles per aconseguir la justícia social, el desenvolupament humà sostenible i la pau. Treballem a Catalunya, Colòmbia, Mali i El Salvador impulsant accions de formació, sensibilització i incidència des de l'enxarxament i la solidaritat, motivant l'intercanvi transfronterer d'experiències, sabers i estratègies entre dones i identitats dissidents en lluita per una vida digna lliure de violències. És per això que, en els feminismes, les economies per la vida i l'ecofeminisme, trobem la proposta política per enfortir l'autoorganització de les dones i consolidar una agenda radical per a la Justícia Global, l'equitat de gènere i la defensa dels drets que sostenen la vida.

El **Pla de Desenvolupament Comunitari de La Marina** és l'eina veïnal que, a través de la dinamització, la facilitació i l'acompanyament de processos comunitaris, treballa per a detectar les necessitat de les veïnes de La Marina, així com per a proposar i vertebrar respostes col·lectives. La participació i implicació de les entitats, equipaments col·lectius i veïnat a títol individual són imprescindibles per al seu desenvolupament i sostenibilitat i, en conseqüència, per la millora de la qualitat de vida de les veïnes del barri. És un projecte coimpulsat, des de 2013, pel teixit d'entitats del barri i administracions (Servei d'Acció Comunitària i Districte de Sants-Montjuïc de l'Ajuntament de Barcelona) i gestionat per l'Ateneu Popular l'Engranatge en el moment de gravació del documental.

9. Contacte

Per sol·licitar una còpia del documental i realitzar una projecció:

COOPERACCIÓ
comunicacio@cooperaccio.org
93 667 40 95

Comparteix-nos la teva experiència sobre la projecció per correu i amb el hashtag: **#VeïnesDeLaPerifèria**

Per obtenir més informació sobre les temàtiques explorades en aquest documental:

IG **@cooperacciofeminista** / FB i TW **@CooperAccio**
info@cooperaccio.org

IG **@lamarinapdc**
lamarinapdc@gmail.com

Pots accedir al documental escanejant aquest codi QR:

Agraïments

Les dones del ‘Fem Safareig a La Marina 2023’
les quals han fet possible aquest documental

Associació Ancora

Associació Guineocatalana-Bisila

AAVV Eduard Aunòs/Cases Barates

AAVV La Vinya

La Chalmeta, llar jove

MUET (Mujeres Unidas Entre Tierras)

Ateneu Popular L’Engranatge

Taula de Dones de La Marina

Biblioteca Francesc Candel

Casal de Barri La Vinya

Unió d’Entitats de La Marina

Centre Cívic La Cadena

Centre Cívic Casa del Rellotge (Sala Pepita
Casanellas - Sala Maremar)

Associació Undebel

Centre Cultural Estrelles Altes

Joves EEAA

Ona Nova

Dona Franca: Projecte de dinamització de dones de la Zona Franca

Eix de Cultura i Memòria de La Marina

Programa de Gent Gran Sants-Montjuïc
(Casal de Gent Gran El Polvorí)

La Fundició

A les tècniques del Pla de Desenvolupament Comunitari de La Marina-Zona Franca. I a l’equip tècnic que ha fet possible aquest documental: Irene C. Matamala (càmera i so), Meri Varó (ajudant de càmera), Núria Gebellí (muntatge), Feli Cabrera López (postproducció de so), Tonina Matamalas (disseny i grafisme) i l’Aula d’Idiomes (subtítols).

Gràcies també a les persones que han cedit fotografies i materials gràfics:

Agustí Forteza
AMPA de l'Escola Can Clos
Angela Fernandez Cortes
Arxiu Nacional de Catalunya
Associació Àncora
Ateneu Popular l'Engranatge
Centre Cívic Casa del Rellotge
Centre Cultural Estrellas Altas
Cuadernos de Arquitectura y Urbanismo
Dolors Torelló
El Crític
Institut d'Estudis Fotogràfics de La Marina
La Directa
LaMarina.cat
L'Accent
Marta Sánchez
Manel Clemente
Metrópoli Abierta
Montse Higueras Álvarez
Ona Nova
Pedro Mata Calvo
Pepe Encinas
Sandra Bestraten
Sandra Lázaro
Tanquem Els CIE´s
Taula de Dones de La Marina

A totes les veïnes que han sostingut les lluites.

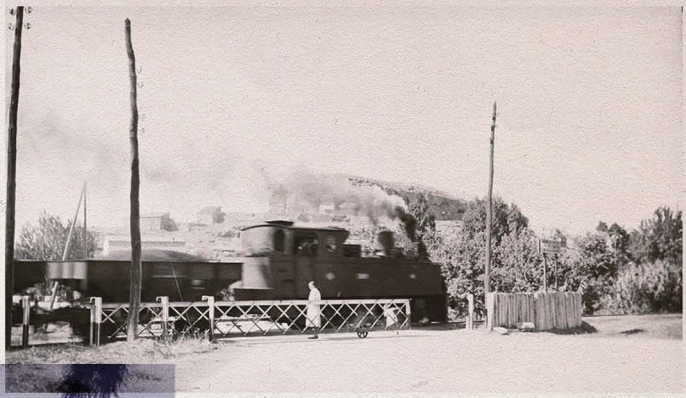

COOPERACCIÓ

www.cooperaccio.org